

مقایسه تطبیقی سرمایه اجتماعی بین زنان و مردان جهت برنامه ریزی مشارکتی مدیریت شهری (مطالعه موردی: شهر سنقر)

حسین کماسی^{۱*}، حامد قادر مرزی^۲، رامین چراغی^۳، هادی ترک شونند^۴

۱- دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری، مدرس دانشگاه پیام نور

۲- عضو هیأت علمی گروه جغرافیا، دانشگاه کردستان

۳- دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه تربیت مدرس

۴- دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری - منطقه‌ای، دانشگاه یزد

Komasi1366@gmail.com

چکیده

در حال حاضر پژوهشگران از سرمایه اجتماعی به عنوان یک مفهوم کلیدی در عرصه مسایل اجتماعی، اقتصادی و سیاسی نام می‌برند. این مفهوم به دلیل ماهیت و محتوایی که دارد تقریباً با تمامی موضوعات و مسائل مطرح در حوزه انسانی و اجتماعی ارتباط پیدا می‌کند. هدف پژوهش حاضر مقایسه تطبیقی میزان سرمایه اجتماعی بین زنان و مردان ساکن در شهر سنقر می‌باشد. این مقاله از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ روش تحقیق توصیفی-تحلیلی بوده که با استفاده از مطالعه کتابخانه‌ای-اسنادی و میدانی صورت پذیرفته است بدین صورت که پس از بررسی مبانی نظری سرمایه اجتماعی و بررسی ابعاد مهم آن، از طریق ابزار پرسش‌نامه به گردآوری داده‌های مورد نیاز پرداخته شده است. جامعه آماری پژوهش را ۳۸۰۰۰ شهروند بالای ۱۵ سال شهر سنقر تشکیل داده‌اند که با استفاده از روش تعیین حجم نمونه کوکران ۲۵۰ شهروند (۱۲۵ شهروند زن و ۱۲۵ شهروند مرد) مورد مطالعه قرار گرفته‌اند. جهت آزمون فرضیه‌ها نیز از نرم‌افزار SPSS19 و آزمون پارامتریک (Independent-Samples T Test) میانگین یک متغیر بین دو گروه، بهره‌گیری شده است. نتایج تحقیق بیانگر آن است که در ابعاد سه‌گانه سرمایه-اجتماعی، با فرض عدد ۳ به عنوان حد متوسط، در بعد آگاهی، میانگین آگاهی مردان ۳/۱۴ و میانگین آگاهی زنان ۲/۵۸ محاسبه شده که بیانگر آگاهی بیشتر مردان در مقایسه با زنان می‌باشد، در بعد مشارکت نیز میانگین مردان ۳/۱۸ و زنان ۲/۴۶ می‌باشد که در این بعد نیز میزان مشارکت مردان بیشتر از زنان می‌باشد اما در بعد اعتماد میانگین مردان ۲/۱۵ و میانگین زنان ۳/۰۸ محاسبه شده که بیانگر اعتماد بیشتر زنان در مقایسه با مردان می‌باشد. **واژگان کلیدی:** سرمایه اجتماعی، مدیریت شهری، سنقر.

۱- مقدمه

اهمیت و نقش سرمایه اجتماعی در روند توسعه جوامع مسأله‌ای است که در سال‌های اخیر مورد توجه بسیاری از اندیشمندان قرار گرفته است و به عنوان یکی از شاخصه‌های توسعه در نظر گرفته می‌شود. یکی از ابعاد مهم توسعه، توسعه اجتماعی است. توسعه اجتماعی در واقع، بهبود کمی و کیفی شاخص‌های اجتماعی به منظور دستیابی به توسعه کلان می‌باشد. از رویکردهای نوین به منظور ارتقاء شاخص‌های توسعه اجتماعی و تأثیرگذاری بر سایر ابعاد توسعه؛ توجه به سرمایه اجتماعی است که با دو مؤلفه هنجارهای اجتماعی و فرهنگ، عناصر مرکزی توسعه را تشکیل می‌دهند (March, 2000:12). سرمایه اجتماعی از طریق بهبود سیستم‌های سیاسی محلی، سلامت اقتصادی، کاهش سطح جرم و جنایت و بیماری تأثیر قابل توجهی در توسعه

جامعه داشته، رکن مهمی برای توسعه اجتماع محور و شاخصی برای سنجش فرهنگ مدنی محسوب می‌شود (Stern and Adams, 2010). محققان مفهوم سرمایه اجتماعی را، به دلیل تأکید بر تعامل اجتماعی و مشارکت اجتماعی، تسهیل کنش جمعی، تبیین و حل مشکلات مردم، فراهم آوردن زمینه‌های دستیابی مردم به اهدافشان را محصول مشارکت داوطلبانه، مشارکت مدنی و شبکه‌های اجتماعی می‌دانند که اغلب اعضای جامعه از آن برای رسیدن به یک هدف مشترک و حمایت از یکدیگر بکار می‌گیرند (Roncevic, 2003:155). بدون وجود سرمایه اجتماعی، امکان همکاری افراد و نهادها از بین می‌رود، لذا سرمایه اجتماعی بستر اصلی شکل‌گیری بسیاری از روابط موجود در جامعه است. با توجه به نقش مثبت این پدیده در توسعه اقتصادی - اجتماعی، نهادهای مختلف دغدغه افزایش سطح آن را در اجتماع دارند (علی‌بیگی، ۱۳۹۰: ۷۰). سرمایه اجتماعی، نقشی بسیار مهم‌تر از سرمایه‌های فیزیکی و انسانی را در سازمان‌ها و جوامع ایفا می‌کند و شبکه‌های روابط جمعی و گروهی، انسجام بخش میان انسان‌ها، سازمان‌ها و انسان‌ها و سازمان‌ها با سازمان‌ها می‌باشد. در غیاب سرمایه‌های اجتماعی، سایر سرمایه‌ها اثر بخشی خود را از دست می‌دهند و بدون سرمایه‌های اجتماعی، پیمودن راه‌های توسعه و تکامل فرهنگی و اقتصادی، ناهموار و دشوار می‌شوند (خمر و همکاران، ۱۳۹۰: ۹۶). سرمایه‌های اجتماعی کلید استقرار جامعه مدنی است و فقدان سرمایه‌های اجتماعی مانع اساسی بر تأسیس و استقرار آن است (حاجی‌پور، ۱۳۸۵، ۴۴-۴۳) از این‌رو موضوع سرمایه‌های اجتماعی به‌عنوان یک اصل اساسی برای نیل به توسعه پایدار محسوب شده و حکومت‌ها و دولت‌مردانی موفق قلمداد می‌شوند که بتوانند با اتخاذ سیاست‌های لازم و ارائه راهکارهای مناسب در ارتباط با جامعه به تولید و توسعه سرمایه‌های اجتماعی بیشتر نائل شوند (اکبری، ۱۳۸۳: ۵). شهر سنقر - به عنوان یکی از مهمترین شهرهای استان کرمانشاه از لحاظ ویژگی‌های طبیعی و انسانی مطرح می‌باشد که دو قومیت کرد و ترک با تعصبات زبانی-مذهبی در آن زندگی می‌کنند. با توجه به ویژگی‌های متفاوت زنان و مردان، در این پژوهش برآنیم که به مقایسه تطبیقی میزان سرمایه اجتماعی بین زنان و مردان ساکن در شهر سنقرپردازیم، سؤالاتی که در این زمینه مطرح است عبارتند از یک سؤال اصلی و سه سؤال فرعی به شرح زیر:

۱-۲- سؤال اصلی

آیا بین زنان و مردان شهر سنقر از لحاظ میزان سرمایه اجتماعی تفاوت معناداری وجود دارد؟

۱-۳- سؤالات فرعی

آیا بین زنان و مردان شهر سنقر از لحاظ سطح آگاهی تفاوت معناداری وجود دارد؟

آیا بین زنان و مردان شهر سنقر از لحاظ میزان اعتماد تفاوت معناداری وجود دارد؟

آیا بین زنان و مردان شهر سنقر از لحاظ سطح مشارکت تفاوت معناداری وجود دارد؟

۱-۴- فرضیه‌های پژوهش

به نظر می‌رسد بین زنان و مردان شهر سنقر از لحاظ سطح آگاهی تفاوت معناداری وجود دارد؟

به نظر می‌رسد بین زنان و مردان شهر سنقر از لحاظ میزان اعتماد تفاوت معناداری وجود دارد؟

به نظر می‌رسد بین زنان و مردان شهر سنقر از لحاظ سطح مشارکت تفاوت معناداری وجود دارد؟

۲- پیشینه تحقیق

موسوی (۱۳۸۵) در پایان نامه ای با عنوان «برنامه ریزی توسعه محله ای با تأکید بر سرمایه اجتماعی در کوی طلاب مشهد» با ارائه تعاریف متعدد از سرمایه اجتماعی، ابعاد و شاخص‌های آن، به کاربرد سرمایه اجتماعی در توسعه محله ای بر مبنای دو شاخص سیاست‌داری مبنای مردم‌گرا و سیاست‌داری مبنای مکان‌گرا پرداخته.

اکبری (۱۳۸۵) در مقاله به عنوان «سرمایه اجتماعی و حکمرانی شهری» دیدگاه‌های نظری حاکم بر حکمروایی شهری را تشریح نموده و به این نتیجه دست یافته است که مبانی نظری حکمروایی شهری را باید در نزد نظریه پردازان علوم سیاسی جستجو کرد و سرمایه اجتماعی نیز عامل قوام و تداوم حکمروایی شده است. به عبارتی شکل‌گیری نظری حکمروایی شهری

مبتنی بر سرمایه اجتماعی است و ائتلاف رژیم های سیاسی در جهت حکمروایی خوب شهری و نیل به توسعه منوط به وجود سرمایه اجتماعی است.

نوابخش و فدوی (۱۳۸۷) در مقاله با عنوان ((بررسی ابعاد سرمایه اجتماعی و نقش آن در توسعه شهری مطالعه موردی منطقه ۵ شهرداری تهران)) به بررسی ابعاد سرمایه اجتماعی و نقش آن در توسعه شهری پرداخته که در این مقاله هفت عنصر مفهومی سرمایه اجتماعی آگاهی، اعتماد عمومی، اعتماد نهادی، مشارکت رسمی، غیر رسمی خیریه ای، مشارکت غیررسمی همیارانه و مشارکت غیر رسمی مذهبی در رابطه با توسعه نواحی محاسبه گردیده است. نتایج تحقیق نشان دهنده رابطه مثبت سرمایه اجتماعی و توسعه نواحی منطقه ۵ شهری تهران است.

پور محمدی و همکاران (۸۹) در مقاله به عنوان ((حکمروایی مطلوب شهری بر بنیان سرمایه اجتماعی: آزمون نظم نهادی- فضایی ارتباطی و فاعلیت مندی غیر اقتصادی مطالعه موردی کلان شهر تبریز)) در این مقاله با استدلال قیاسی و با توجه به تعدد مولفه های حکمروایی مطلوب شهری، شاخص های آن متناظر با متغیر مستقل تحقیق، یعنی سرمایه اجتماعی انتخاب شده است. جامعه آماری مورد نظر به منظور سنجش متغیر وابسته تحقیق (حکمروایی مطلوب شهری) شامل شهرداری تبریز به عنوان نهادی دولتی و رسمی، شورای شهر به عنوان فراگیر ترین نهاد مدنی و شهروندان و بخش خصوصی به عنوان مولفه بازار می باشد که نتایج تحقیق همبستگی معنی داری را بین خلق و ایجاد حکمروایی مطلوب شهری از رهگذر جامعه مدنی و سرمایه اجتماعی نشان می دهد.

پانتام (Putnam) : با مطالعه و بررسی تفاوت های سطوح توسعه در بخش های جنوبی و شمالی ایتالیا علیرغم شرایط یکسان به لحاظ ساختاری و اداری و بودجه حکومتی، مولفه تأثیر گذار را وجود سنت های مدنی پایداری می داند که در شمال ایتالیا افراد را در شبکه های روابط اجتماعی قرار داده و همکاری آنان را تسهیل نماید و به این نتیجه می رسد که این شبکه ها باعث سرمایه های اجتماعی می گردند (putnam, 2000, 94)

توماس کوساک (tomascosak) : کوساک در کتاب خود با عنوان «سرمایه اجتماعی، ساختارهای نهادی و عملکرد دمکراتیک» سرمایه اجتماعی را مورد بررسی قرار می دهد. هدف مطالعه او کشف منابع رضایت شهروندان از عملکرد حکومت های محلی (شهرداری ها) است. پرسش راهبردی کوساک این است که چرا برخی از حکومت های محلی شهرداری ها در ارزیابی موکلانشان، عملکرد خوب و برخی عملکرد ضعیفی دارند (ایمانی جاجرمی، ۲۰۱۳، ۷).

جاکوب (jacobs) : برای اولین بار مفهوم سرمایه اجتماعی را در ارتباط با مباحث فضایی - کالبدی یا اساسا شهر و محلات شهری وارد ادبیات برنامه ریزی شهری نمود. در سال ۱۹۶۱ او در اثر معروف خود تحت عنوان «زندگی و مرگ شهرهای بزرگ امریکا» (life and dead of american great cites) نقش سرمایه اجتماعی را در ارتباط با حفظ نظافت، برخورداری با جرم و جنایت خیابانی در محدوده های حومه ای و قدیمی شهری مورد بررسی قرار داد. (شریفیان ثانی، ۲۰۱۳، ۱۱).

۳- مبانی نظری تحقیق

۳-۱- سرمایه اجتماعی

۳-۱-۱- مفهوم سرمایه اجتماعی

همان طور که سرمایه فیزیکی، با ایجاد تغییرات در مواد جهت شکل دادن به ابزارهایی که تولید را تسهیل می کند به وجود می آید و از جنبه ای ملموس و قابل مشاهده برخوردار است. سرمایه انسانی، با تغییر دادن افراد برای کسب مهارت ها و توانایی هایی به آن ها پدید می آید و افراد را توانا می سازد تا به شیوه های جدید رفتار کنند و بنابراین کمتر ملموس بوده و در مهارت ها و دانشی که فرد کسب کرده تجسم می یابد. اما سرمایه اجتماعی، حتی کمتر از این ملموس بوده و در روابط میان افراد تجسم می یابد و موقعی سرمایه اجتماعی به وجود می آید که روابط میان افراد به شیوه ای دگرگون شود که کنش را تسهیل نماید (کلمن، ۱۳۷۷: ۴۶۵). پس در تعریف، سرمایه اجتماعی به عنوان منبعی جهت "کنش جمعی" تلقی می گردد و این منبع علاوه بر آگاهی

و توجه یا دانش نسبت به امور عمومی اجتماعی یا سیاسی است؛ یعنی آگاهی که موجب علاقه مندی و دل‌نگرانی است، شامل هنجارهای اعتماد (اعتماد عمومی یا تعمیم یافته و اعتماد نهادی-مدنی)، هنجارها و یا رفتارهای معامله متقابل که در درون شبکه های اجتماعی عمل می‌کنند و عناصر ساختاری شبکه ها و مشارکت های رسمی و غیررسمی می باشد. نتایج سرمایه اجتماعی در داخل شبکه شامل مجموعه ای از کنش های جمعی در اشکال و اندازه های مختلف است. در کار پاتنام، کلمن و بوردیو به خاطر بررسی انواع مختلف "واحد تحلیل" و "هدف" در اینجا تمایز کنش جمعی در مقیاس ها و شکل های مورد نظر آن ها بوده است و در عمل تعریف هر سه آن ها از این مفهوم یکسان می باشد. در نهایت اینکه، مفهوم سرمایه اجتماعی در سال های اخیر در حوزه های گوناگون علوم اجتماعی، اقتصاد و اخیراً در علوم سیاسی مطرح شده است. سرمایه عبارت است از ارتباطات و شبکه های اجتماعی که می توانند حس همکاری و اطمینان را در میان افراد یک جامعه پدید آورند. در این میان نباید از نقش نهاد های مدنی و دموکراتیک و نیز نقش دولت در گشودن چنین فضاهایی غافل شد. به هر روی، امروزه بر جامعه شناسان ثابت شده که یکی از ابعاد مهم هر توسعه ای توجه به سرمایه های اجتماعی است. از این رو، سرمایه اجتماعی یکی از مهترین شاخصه های رشد و توسعه هر جامعه ای به شمار می آید (زارع، ۱۳۹۰: ۴۴).

۲-۱-۳- نظریه های سرمایه اجتماعی

پی بر بوردیو

بوردیو اولین کسی است که تحلیل منظمی از سرمایه اجتماعی به دست داده و این مفهوم را چنین تعریف کرده است: سرمایه اجتماعی حاصل انباشت منابع بالقوه و یا بالفعلی است که مربوط به مالکیت یک شبکه بادوام از روابط کم و بیش نهادینه شده در بین افرادی است که با عضویت در یک گروه ایجاد می‌شود (Bourdieu, 1977: 51).

فرانسیس فوکویاما

به نظر فوکویاما سرمایه اجتماعی تأثیر فراوانی بر کارایی و عملکرد اقتصادهای مدرن داشته و شرط لازم برای ثبات سیستم های لیبرال دموکراسی است. سرمایه اجتماعی جزء فرهنگی جوامع مدرن را که از جهات دیگر از عصر روشنگری به بعد بر اساس نهادهای رسمی، حاکمیت قانون و عقلانیت سازمان یافته اند، تشکیل می‌دهد. از منظر فوکویاما، سرمایه اجتماعی، شکل و نمونه معمولی از یک هنجار غیررسمی است که باعث ترویج همکاری بین دو یا چند نفر میشود. هنجارهای تشکیلهنده سرمایه اجتماعی می‌توانند از هنجار روابط متقابل دو دوست گرفته تا آموزه های پیچیده های را در برگیرند که به طور مشروع بیان شده اند (تاجبخش، ۱۳۸۳: ۱۷۰-۱۶۹).

نان لین

لین با طرح نظریه منابع اجتماعی (۱۹۸۲)، به طور مشخص این مسأله را مطرح کرده است که دستیابی به منابع اجتماعی و استفاده از آنها (منابع نهفته در شبکه های اجتماعی) می‌تواند به موقعیت های اجتماعی، اقتصادی بهتری منجر شود. بر همین اساس، لین در سال ۱۹۹۹، مفهوم سرمایه اجتماعی را برای طرح نظرات پیشین خود برگزید و آن را به منابع نهفته در ساختار اجتماعی تعریف می‌کند که با کنشهای هدفمند، قابل دسترسی یا گردآوری است. بنابراین تعریف، از نظر لین، سرمایه اجتماعی از سه جزء تشکیل شده است: منابع نهفته در ساختار اجتماعی، قابلیت دسترسی افراد به این گونه منابع اجتماعی و استفاده یا گردآوری این گونه منابع اجتماعی در کنش های هدفمند (Lin, 1999: 7).

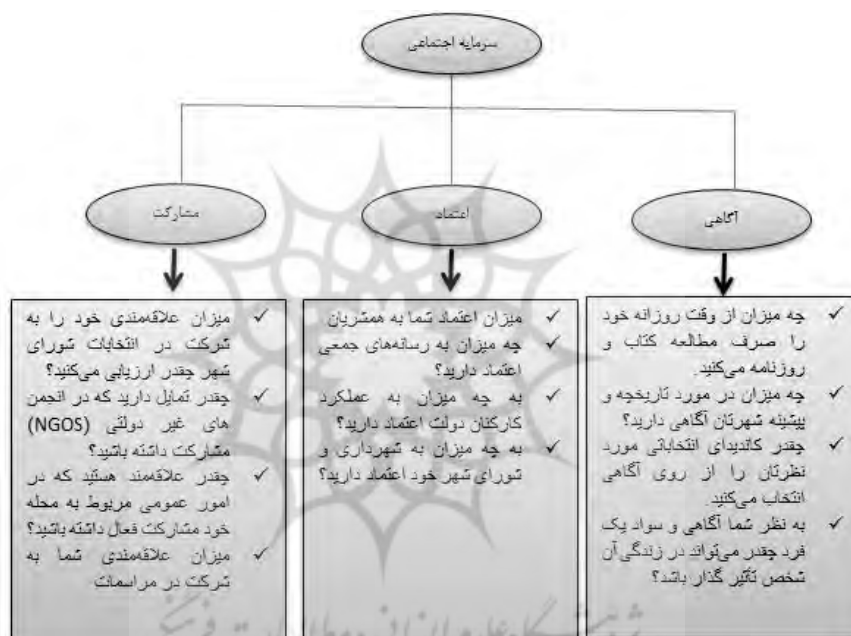
رابرت پاتنام

پاتنام در بررسی عناصر سرمایه اجتماعی، مشارکت های مدنی را از اشکال ضروری به شمار می آورد و معتقد است که هرچه این شبکه ها در جامعه ای متراکم تر باشند احتمال همکاری شهروندان در جهت منافع متقابل بیشتر است و باعث می‌گردد که هزینه های بالقوه عهدشکنی در هر معامله ای افزایش یابد. هنجارهای قوی معامله متقابل را تقویت کند، ارتباط را تسهیل و جریان اطلاعات را در مورد قابل اعتماد بودن افراد بهبود بخشد و شبکه های مشارکت مدنی تجسم موفقیت پیشینیان در همکاری است (پاتنام، ۱۳۸۰: ۲۹۷-۲۹۸) وی علاوه بر مشارکت های مدنی از هنجارهای معامله متقابل و اعتماد نیز به عنوان عناصر ذهنی و

برخوردار است که توسعه را معادل مشارکت دانسته‌اند (ابراهیم‌زاده، ۱۳۷۷: ۲). مشارکت کردن به معنی سهم در چیزی یافتن و از آن سود بردن و یا در گروهی شرکت جستن و با آن همکاری داشتن است. به همین جهت از دیدگاه جامعه‌شناختی باید بین مشارکت به معنی حالت یا وضع و مشارکت به عنوان عمل و تعهد (عمل مشارکت) تفاوت قائل شد. مشارکت در معنای دوم از تعلق به گروه خاصی داشتن و سهم داشتن در هستی آن خبر می‌دهد و معنای شرکت فعالانه در گروه را می‌رساند و به فعالیت اجتماعی انجام شده نظر دارد مشارکت در عرصه مدیریت شهری به هر دو معنی به کار می‌رود؛ معنای اول مفهوم مشارکت کردن را می‌توان مختص به همکاری بخش خصوصی با شهرداری دانست و مفهوم دوم مشارکت یعنی مشارکت فعال در همکاری بخش مردمی با شهرداری تجلی پیدا می‌کند (سعیدی رضوانی و کاظمیان، ۱۳۸۰: ۳۳).

۴- مدل مفهومی تحقیق

جهت سنجش میزان سرمایه اجتماعی در ابعاد سه‌گانه آن از گویه‌های شکل (۱) استفاده شده است.

شکل (۱): گویه‌های مربوط به سرمایه اجتماعی مأخذ: مطالعات کتابخانه‌ای نگارندگان، ۱۳۹۱

۵- مواد و روش‌ها

۵-۱- معرفی محدوده مورد مطالعه

شهرستان سنقر کلیایی با مساحتی حدود ۲۲۴۲ کیلومتر مربع، در شمال شرقی استان کرمانشاه بین ۴۷ درجه و ۱۹ دقیقه تا ۴۷ درجه و ۵۷ دقیقه طول شرقی و ۳۴ درجه و ۴۴ دقیقه تا ۳۵ درجه و ۴ دقیقه عرض شمالی واقع شده است. این شهرستان از شمال به شهرستان قروه (استان کردستان)، از جنوب به بخش دینور، از شرق به اسدآباد (استان همدان) و از غرب به شهرستان کامیاران (استان کردستان) محدود است. ۱۷۰۰ متر از سطح دریا ارتفاع دارد و به صورت دشتی وسیع با ارتفاعات مختلف احاطه گردیده است. شهرستان سنقر کلیایی تشکیل شده از دو شهر و هشت دهستان و ۲۱۵ روستا می‌باشد که طبق آمار ۱۳۸۵ تعداد ۴۴۹۴۴ نفر ساکن در شهر سنقر و تعداد ۵۲۰۶۸ نفر ساکن در روستا و شهر «سطر» می‌باشد و مردم آن به دو زبان کردی و ترکی تکلم دارند (مؤیدی، ۱۳۸۸: ۱۵).

۲-۵- روش تحقیق

مرحله گردآوری اطلاعات آغاز فرآیندی است که طی آن محقق یافته‌های میدانی و کتابخانه‌ای را گردآوری می‌کند و به روش استقرایی به فشرده‌سازی آنها از طریق طبقه‌بندی و سپس تجزیه و تحلیل می‌پردازد و فرضیه‌های تدوین شده خود را مورد ارزیابی قرار می‌دهد و در نهایت حکم صادر می‌کند و پاسخ مسأله تحقیق را با اتکال آنها می‌یابد (حافظ نیا، ۱۳۸۱: ۷۸). جامعه آماری تحقیق را ۳۸۰۰۰ شهروند ساکن در شهر سنقر تشکیل می‌دهند که با استفاده از فرمول کوکران ۲۵۰ شهروند (۱۲۵ زن و ۱۲۵ مرد) به عنوان حجم نمونه در نظر گرفته شده است به منظور سنجش ضریب اعتبار پرسشنامه آزمون مقدماتی انجام گرفت که ضریب اطمینان آلفای کرونباخ آن با استفاده از نرم افزار spss ۰/۸۸ درصد بدست آمد، جهت تحلیل یافته‌ها از آزمون پارامتریک Independent-Samples T Test استفاده شده است جهت تعیین حجم نمونه از روش کوکران به شرح زیر استفاده شده:

$$N = \frac{\frac{t^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left(\frac{t^2 pq}{d^2} - 1 \right)}$$

در این فرمول t سطح اطمینان مورد پذیرش در علوم انسانی می‌باشد که برابر ۱/۹۶ می‌باشد. p نسبت موفقیت (وجود رابطه بین متغیرها) و q بیانگر عدم موفقیت (عدم رابطه بین متغیرها) است (بازرگان و همکاران، ۱۳۷۹: ۱۸۶).

$$N = \frac{\frac{(1.96)^2 \cdot 0.8 \cdot 0.2}{(0.05)^2}}{1 + \frac{1}{38000} \left(\frac{(1.96)^2 \cdot 0.8 \cdot 0.2}{(0.05)^2} - 1 \right)} = 245 \approx 250$$

۶- یافته‌ها

پس از مطالعه مبانی نظری و پیشینه پژوهش، فرضیاتی متناسب با سؤالات و اهداف تحقیق مطرح گردید که جهت آزمون این فرضیات پرسشنامه‌ای حاوی سؤالاتی در راستای آزمون فرضیات طراحی گردید.

۷- آزمون فرضیه‌ها

سؤال فرعی اول:

آیا بین زنان و مردان شهر سنقر از لحاظ سطح آگاهی تفاوت معناداری وجود دارد؟

فرضیه مطرح شده در ارتباط با سؤال فرعی اول:

به نظر می‌رسد بین زنان و مردان شهر سنقر از لحاظ سطح آگاهی تفاوت معناداری وجود دارد؟ صورت‌بندی این فرضیه جهت آزمون چنین است:

فرض صفر (H_0): بین زنان و مردان شهر سنقر از لحاظ سطح آگاهی تفاوت معناداری وجود ندارد.

فرض مخالف (H_1): بین زنان و مردان شهر سنقر از لحاظ سطح آگاهی تفاوت معناداری وجود دارد.

جهت بررسی این فرضیه- چون سطح توزیع در این جامعه نرمال بوده است- از آزمون پارامتریک (Independent-Samples T Test) آزمون میانگین یک متغیر بین دو گروه، استفاده شده است. نتایج حاصله بیانگر آن است که در سطح خطای ۰/۰۵، چون سطح معناداری (sig)، (۰/۰۰۰) و کمتر از ۰/۰۵ به دست آمده است (sig < ۰/۰۵)، لذا فرض صفر (H_0) رد و فرض مخالف (H_1) پذیرفته می‌شود جدول (۴-۱۷). بنابراین می‌توان بیان نمود که بین زنان و مردان شهر سنقر از لحاظ سطح آگاهی تفاوت معناداری وجود دارد و با توجه به میانگین‌های بدست آمده سطح آگاهی مردان بیشتر از زنان بوده است (جدول ۱).

نتیجه

فرضیه اول تأیید
میگردد

سؤال فرعی دوم:

آیا بین زنان و مردان شهر سنقر از لحاظ میزان اعتماد تفاوت معناداری وجود دارد؟

فرضیه مطرح شده در ارتباط با سؤال فرعی اول:

به نظر می‌رسد بین زنان و مردان شهر سنقر از لحاظ میزان اعتماد تفاوت معناداری وجود دارد؟

صورت‌بندی این فرضیه جهت آزمون چنین است:

فرض صفر (H_0): بین زنان و مردان شهر سنقر از لحاظ میزان اعتماد تفاوت معناداری وجود ندارد.

فرض مخالف (H_1): بین زنان و مردان شهر سنقر از لحاظ میزان اعتماد تفاوت معناداری وجود دارد.

جهت بررسی این فرضیه نیز- چون سطح توزیع در این جامعه نرمال بوده است- به مانند فرضیه اول از آزمون پارامتریک (Independent-Samples T Test) آزمون میانگین یک متغیر بین دو گروه، استفاده شده است. نتایج حاصله بیانگر آن است که در سطح خطای $0/05$ ، چون سطح معناداری (sig)، $(0/000)$ و کمتر از $0/05$ به دست آمده است ($sig < 0/05$)، لذا فرض صفر (H_0) رد و فرض مخالف (H_1) پذیرفته می‌شود جدول (۴-۱۷). بنابراین می‌توان بیان نمود که بین زنان و مردان شهر سنقر از لحاظ میزان اعتماد تفاوت معناداری وجود دارد و با توجه به میانگین‌های بدست آمده میزان اعتماد زنان بیشتر از مردان بوده است جدول (۱).

نتیجه

فرضیه دوم تأیید می‌گردد

سؤال فرعی سوم:

آیا بین زنان و مردان شهر سنقر از لحاظ سطح مشارکت تفاوت معناداری وجود دارد؟

فرضیه مطرح شده در ارتباط با سؤال فرعی اول:

به نظر می‌رسد بین زنان و مردان شهر سنقر از لحاظ سطح مشارکت تفاوت معناداری وجود دارد؟

صورت‌بندی این فرضیه جهت آزمون چنین است:

فرض صفر (H_0): بین زنان و مردان شهر سنقر از لحاظ سطح مشارکت تفاوت معناداری وجود ندارد.

فرض مخالف (H_1): بین زنان و مردان شهر سنقر از لحاظ سطح مشارکت تفاوت معناداری وجود دارد.

جهت بررسی این فرضیه نیز- چون سطح توزیع در این جامعه نرمال بوده است- به مانند دو فرضیه قبلی از آزمون پارامتریک (Independent-Samples T Test) آزمون میانگین یک متغیر بین دو گروه، استفاده شده است. نتایج حاصله بیانگر آن است که در سطح خطای $0/05$ ، چون سطح معناداری (sig)، $(0/000)$ و کمتر از $0/05$ به دست آمده است ($sig < 0/05$)، لذا فرض صفر (H_0) رد و فرض مخالف (H_1) پذیرفته می‌شود جدول (۴-۱۷). بنابراین می‌توان بیان نمود که بین زنان و مردان شهر سنقر از لحاظ سطح مشارکت تفاوت معناداری وجود دارد و با توجه به میانگین‌های بدست آمده سطح مشارکت مردان بیشتر از زنان بوده است جدول (۱).

نتیجه

فرضیه سوم تأیید می‌گردد

جدول (۱): آزمون t از میزان سرمایه اجتماعی به تفکیک جنسیت شهروندان شهر سنقر

فاصله اطمینان تفاوت ۹۵٪	اختلاف از میانگین	سطح معناداری (sig)	آماره t	میانگین	جنسیت	ابعاد سرمایه اجتماعی	ردیف
۰/۷۲۵۱۴	۰/۱۴	۰/۰۰۰	۶/۶۸۷	۳/۱۴	مرد	آگاهی	۱
	-۰/۴۲				زن		
-۰/۶۹۱۰۴	-۰/۸۵	۰/۰۰۰	-۷/۷۴۵	۲/۱۵	مرد	اعتماد	۲
	-۰/۰۸				زن		
۰/۹۳۵۳۱	۰/۱۸	۰/۰۰۰	۶/۷۰۹	۳/۱۸	مرد	مشارکت	۳
	-۰/۵۴				زن		

مأخذ: مطالعات میدانی نگارنده، ۱۳۹۱

۸- نتیجه گیری و ارائه پیشنهادها

سرمایه اجتماعی به عنوان مهمترین عامل موفقیت تمامی برنامه‌های شهری مطرح می‌باشد که آگاهی از میزان آن، این فرصت را در اختیار مدیران شهری قرار می‌دهد تا برنامه‌های خود را متناسب با میزان سرمایه اجتماعی تنظیم نمایند و در صورت ضعیف بودن آن، در پی افزایش میزان سرمایه اجتماعی برآیند چرا که در صورت عدم وجود سرمایه اجتماعی در میان شهروندان، دستیابی به توسعه پایدار شهری و معیارهای شهر سالم عملاً امری غیر ممکن خواهد بود. نتایج حاصل از این پژوهش بیانگر آن است که در ابعاد سه‌گانه سرمایه اجتماعی، با فرض عدد ۳ به عنوان حد متوسط، در بعد آگاهی، میانگین آگاهی مردان ۳/۱۴ و میانگین آگاهی زنان ۲/۵۸ محاسبه شده که بیانگر آگاهی بیشتر مردان در مقایسه با زنان می‌باشد، البته یکی از مهمترین دلایل اصلی این تفاوت را می‌توان به نوعی به ارتباطات بیشتر مردان در مقایسه با زنان در جامعه دانست، بدلیل آنکه بیشتر کارهای اداری و مرتبط با مدیریت شهری بر عهده مردان می‌باشد در بعد مشارکت نیز میانگین مردان ۳/۱۸ و زنان ۲/۴۶ می‌باشد در این شهری باشد اما در بعد اعتماد میانگین مردان ۲/۱۵ و میانگین زنان ۳/۰۸ محاسبه شده که بیانگر اعتماد بیشتر زنان در مقایسه با مردان می‌باشد که یافتن دلیل آن مستلزم تحقیقات دیگر است.

پیشنهادها

کандید شدن زنان برای اعضای شورای شهر
ایجاد شورایی‌های محله‌ای و مشارکت دادن زنان در آنان
ایجاد نشریه محلی و برگزاری کلاس‌های آموزشی جهت بالا بردن آگاهی‌های شهروندان
تقویت روحیه مشارکت پذیری بین مدیران

منابع

۱. ابراهیم‌زاده، عیسی (۱۳۷۷) مدیریت مشارکتی شوراهای اسلامی و نظام مدیریت روستایی در ایران، مجله پژوهشی: فصلنامه علوم انسانی و اجتماعی جهاد دانشگاهی، انتشارات جهاد دانشگاهی.
۲. اکبری، امین (۱۳۸۳)، نقش سرمایه اجتماعی در مشارکت: بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر مشارکت سیاسی، اجتماعی (مطالعه موردی روستای فارسنج از توابع سقز)، مجله داشکده علوم اجتماعی، سال ۱۴، شماره ۳.
۳. اکبری، غضنفر (۱۳۸۵) سرمایه اجتماعی و حکمرانی شهری، شماره مقاله ۶۹۲، فصلنامه تحقیقات جغرافیا.
۴. ایمانی جاجرمی، حسن (۱۳۸۰)، سرمایه اجتماعی و مدیریت شهری تهران، نشریه مدیریت شهری شماره ۷.
۵. بازرگان، عباس و همکاران (۱۳۷۹): روش تحقیق در علوم انسانی و رفتاری، تهران، انتشارات آگاه.
۶. پاتنام، روبری (۱۳۸۰) دموکراسی و سنت‌های مدنی، ترجمه‌ی محمد تقی دلفروز، تهران: دفتر مطالعات و تحقیقات سیاسی وزارت کشور.
۷. تاجبخش، کیان (۱۳۸۳) سرمایه اجتماعی، اعتماد، دموکراسی و توسعه، ترجمه افشین خاکباز و حسن پویان، تهران: نشر شیرازه.
۸. حاجی‌پور، خلیل (۱۳۸۵)، برنامه‌ریزی محله - مبنا: رهیافتی کارآمد در ایجاد مدیریت شهری پایدار، هنرهای زیبا، سال ۱۵، شماره ۲۶.
۹. حافظنیا، محمد رضا (۱۳۸۹) : مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی (تجدید نظر اساسی با اضافات)، چاپ هفتم، تهران، انتشارات سمت.
۱۰. خمر، غلامعلی، اسماعیل‌زاده کواکی، علی و براتپور، علی (۱۳۹۰)، عنوان ارزیابی توزیع فضایی سرمایه اجتماعی در سطح مناطق شهری با استفاده از تکنیک Topsis و GIS مطالعه موردی: نواحی شهر قوچان، مطالعات جغرافیایی مناطق خشک، شماره ۴، صص ۹۵-۱۱۲.
۱۱. زارع، محمد (۱۳۹۰) سنجش میزان سرمایه اجتماعی در منطقه ۳ شهر زاهدان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، زاهدان: دانشگاه سیستان و بلوچستان.
۱۲. سعیدی رضوانی، نوید و کاظمیان، غلامرضا (۱۳۸۰) امکان‌سنجی واگذاری وظایف جدید به شهرداری‌ها، جلد اول (بررسی تحولات نظری و تجارب جهانی)، انتشارات سازمان شهرداری‌ها.
۱۳. شریفیان ثانی، مریم (۱۳۸۰) سرمایه اجتماعی: مفاهیم و چارچوب نظری، فصلنامه رفاه اجتماعی، شماره ۲، سال اول، تهران.
۱۴. علوی تبار، علیرضا (۱۳۷۹) الگوی مشارکت شهروندان در اداره امور شهرها (تجارب جهانی و ایران)، جلد اول، انتشارات سازمان شهرداری‌ها.
۱۵. علی‌بیگی، امیرحسین، جعفری‌نیا، معصومه، قربانی، فاطمه و سلیمانی، عادل (۱۳۹۰)، رابطه بین سرمایه اجتماعی و رضامندی شغلی کشاورزان شهرستان کرمانشاه، برنامه‌ریزی منطقه‌ای، شماره ۳، صص ۸۰-۶۹.
۱۶. محمدرضا پور محمدی، کریم حسین زاده دلیر، عیسی پیری (۱۳۸۹)، حکمروایی مطلوب شهری بر بنیان سرمایه اجتماعی: آزمون نظم نهادی- فضایی ارتباطی و فاعلیت مندی غیر اقتصادی مطالعه موردی: کلان شهر تبریز، مطالعات جغرافیایی مناطق خشک، سال اول، شماره اول.
۱۷. موسوی، سید احمد (۱۳۸۵)، برنامه ریزی توسعه محلی با تأکید بر سرمایه های اجتماعی (مورد مطالعه: کوی طلاب شهر مشهد)، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، گروه برنامه ریزی شهری و منطقه‌ای.
۱۸. مؤیدی، کیومرث (۱۳۸۸)، سنقر در گندم زار کلیایی، تهران: انتشارات پرتو واقعه.
۱۹. نوابخش، مهرداد و فدوی، جمیله (۱۳۸۷). سرمایه اجتماعی و نقش آن در توسعه شهری مطالعه موردی منطقه ۵ شهر تهران، پژوهش نامه علوم اجتماعی، سال دوم، شماره اول.
۲۰. الوانی، سید مهدی و دانایی فرد، حسن (۱۳۸۰) مدیریت دولتی و اعتماد عمومی، دانش مدیریت، سال چهاردهم، شماره ۵۵.

21. Bourdieu, Pierre (1977) Outline of Theory of Practice, Cambridge: Cambridge University Press.
22. Lin, Nan (1999) Social networks and Status Attainment, Annual Review of Sociology, No 25.
23. Putnam, R. (1995). Bowling Alone: Americans Declining social capital. Journal of Democracy 6:65-78.
24. Luhman, N. (1979) Trust and power, New York: John Wiley.
25. March, C. (2000). Social capital and Democracy in Russia. Communist and post Communist Studies. 53, P. (183-199).
26. Michael J. Stern and Alison E. Adams (2010), Do Rural Residents Really Use the Internet to Build Social Capital? An Empirical Investigation, American Behavioral Scientist, vol 53, pp: 1389-1422.
27. Adam, Frane and Roncevic, Borut (2003): Social capital: recent debates and research trends. Social Science Information, 42: 155-183.
28. Offe, Claus and Fuchs, Susanne (2002), A decline of Social Capital? The German Case, Published in Putnam, Robert D, (2002). Democracy in Flux: The Evolution of Social Capital in Contemporary Society. New York: Oxford University Press.

